

9. SIMPOZIJUM “RECIKLAŽNE TEHNOLOGIJE I ODRŽIVI RAZVOJ”

10.-12. septembar 2014., Hotel „Srbija-TIS“, Zaječar

P-25

EFIKASNO INVESTIRANJE I ODRŽIVI RAZVOJ EFFECTIVE INVESTMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Milan Đuričić¹, Ljubiša Andrić² #, Ahmed Mumđić³, Marko Pavlović⁴

¹Fakultet za industrijski menadžment Kruševac,

²#Institut za tehnologiju nuklearnih i drugih mineralnih sirovina

Franše d'Epere 86, 11000 Beograd, E-mail: lj.andric@itnms.ac.rs

³Državni Univerzitet Novi Pazar

⁴Tehnološko-metalurški fakultet Beograd, Karnegijeva 4, 11000 Beograd

IZVOD - U radu su prezentirani rezultati istraživanja razvoja investicionih procesa u poslovnim sistemima u skladu sa principima održivog razvoja.

Ključne reči: poslovni sistemi, investiranje, održivi razvoj.

ABSTRACT - This paper presents the results of research of development investment processes in business systems in accordance with the principles of sustainable development.

Key words: business systems, investment, sustainable development.

UVOD

Optimalan razvoj poslovnih sistema podrazumeva i efikasno investiranje. Sve to se ne može zamisliti bez odgovarajuće zaštite životne sredine. Ostvariti koncept održivog razvoja postaje imperativ ovog veka. Ovaj rad ima za cilj da

osoba za kontakt: lj.andric@itnms.ac.rs

utvrdi interakciju efikasnog investiranja i održivog razvoja. U tom cilju prikazaće se model realizacije investicionog projekta metodom kritičnog niza aktivnosti, kao garant uspešnog investiranja. Osnovni preduslov za opstanak poslovnih sistema je njihova spremnost da se suočavaju s promenama. Tržište je veoma hirovito. Prave odgovore na probirljive tržišne zahteve mogu naći, pre svega, proaktivni poslovni sistemi. Oni se sistematski spremaju za promene. Pri tome, posebnu pažnju posvećuju razvoju i kvalitetu svojih proizvoda, želeći da u potpunosti zadovolje iskazane i podrazumevane zahteve kupca. Te aktivnosti prate i odgovarajući investicioni procesi. Orijehtacija na kupca je potreban ali ne i dovoljan uslov za bezbrižno poslovanje. Stejkholderi i društvo, takođe, žele da zaštite svoje interese. Jedan od osnovnih interesa društva je zdrav život, a njega nema bez odgovarajućeg kvaliteta životne sredine. Ovaj rad ima za cilj da ukaže na pitanja efikasnog investiranja u razvoj, a da se pri tome ne naruši životna sredina iznad zakonom previđenih dozvoljenih zagađenja. Takav koncept razvoja se naziva održivi razvoj, [1-2].

1. KONCEPT ODRŽIVOD RAZVOJA

Transformacioni procesi pretvaranja različitih inputa u outpute odvijaju se pod uticajem različitih dozvoljenih i nedozvoljenih poremećaja, tabela 1. To za rezultat može imati: dobijanje proizvoda ili usluga nezadovoljavajućeg kvaliteta (što će se direktno odraziti na ukupne prihode i troškove poslovnog sistema) i prekomerno zagađenje čovekove životne sredine kroz povećane emisije u vazduh, u vodu i u zemljište.

Promene u ekosistemu mogu biti posledica dvojakog delovanja: prirodnih pojava i promena koje su prouzrokovali ljudi, tabela 2. I jedna i druge mogu biti katastrofične ili postepene. Međudejstvo svih tih promena može biti katastrofalno za životnu sredinu.

Svet je ozbiljno shvatio tu opasnost po životnu sredinu. Doneti su i međunarodni standardi serije ISO 14000 koji su orijentisani na zaštitu životne sredine. Kada se ti standardi objedine sa onim koji se bave sistemom menadžmenta kvalitetom, i onim koji se bave bezbednošću rada i zaštitom od rizika u proizvodnji hrane dolazi se do tzv. integrisanog menadžment sistema. Realno je očekivati da veoma brzo počnu objedinjavati pomenute oblasti međunarodne standardizacije u cilju dostizanja koncepta održivog razvoja, a i menadžmenta totalnim kvalitetom.

Tabela 1. Prikaz interakcije proizvodnog sistema i životne sredine

Imputi: -Materijali -Energija -Informacije i dugo	Poremećaji ↓↓↓↓↓	Output-i: -Proizvod -Usluga -Informacije i drug -Emisije u vazduh -Emisije u vodu -Emisije u zemljište
	PROIZVODNI SISTEM	
UTICAJ OKRUŽENJA NA POSLOVNI SISTEM		

Kako uspešan menadžment Poslovnog sistema treba da postupa u težnji za održivim razvojem? Odgovoriti svim izazovima uspešnog, ali i

održivog razvoja može samo menadžment, koji zagovara i u praksi sprovodi koncept inteligentne-učeće organizacije. Paradigma učeće organizacije se zasniva na sledećim postavkama: sistemsko mišljenje; jasna organizaciona vizija; menjanje mentalnih modela; timsko učenje i personalni uticaj.

Tabela 2. Prikaz promena na ekosisteme

UTICAJ PROMENA NA EKOSISTEME			
Prirodne promene		Promene izazvane od ljudi	
Katastrofične: -požar -zemljotresi -vulkanska erupcija -poplava -uragan -suša -epidemija bolesti	Postepene: -klimatske promene -promene flore i faune (ekološko nasleđe) -adaptacija i evolucija vrsta kao odgovor na promene u sistemu -imigracija vrsta -emigracija vrsta	Katastrofične: -krčenje šuma -prekom.ispaša -pretvaranje pašnj. u oranice -erozija zemljišta -korišć. herbicida i pesticida -rudarstvo -izgradnja sistema za vodosnabdev. (akumulacija jezera) -neprikladno korišćenje vatre -urbanizacija -zagađenje vode, vazduha, zemlje	Postepene: -salinizacija zemlje -ispiranje zemlj. navodnjav. -zagađivanje površ. i podz. voda -zagađ. vazduha -iscrpljivanje podz. voda -uništ. i degrad. divljih staništa -uništ. štet.vrsta -prekomerni turizam, lov. ribolov

Koncepti menadžmenta inteligentne organizacije podrazumevaju takvo organizaciono učenje koje podržava:

- **menadžment performansi**, koji prenosi žižuu sa prošlosti na sadašnjost i budućnost i sa procene na razvoj, a sve sa ciljem da se dostigne kontinualno poboljšanje performansi na individualnom timskom i organizacionom nivou,
- **menadžment kompetentnosti**, koji ima za cilj kontinualno poboljšanje kompetencija tako da organizacija, kao integracija centara kompetentnosti, ima trajno visoke performanse i
- **menadžment znanja**, kao proces kreiranja, obuhvatanja, skladištenja deljenje i primene znanja, sa ciljem kontinualne primne novih znanja u praksi.

Primenjujući navedene postavke savremeni menadžment pristupa razvoju primenom sistemske tehnike i Demingove teorije tzv. dubokog znanja. U rezultatu dobro osmišljenog razvoja pojavljuju se i realizacije odgovarajućih investicionih projekata. Male i srednje projekte je relativno lako realizovati uz pomoć upravljačkih metoda zasnovanih na primeni gantograma ili metoda mrežnog planiranja. Međutim, veliki projekt, koji mogu biti od najvećeg mogućeg značaja za opstanak i razvoj poslovnog sistema zahteva više od klasičnih metoda planiranja i upravljanja projekata. To pitanje zaslužuje i posebnu pažnju, [3].

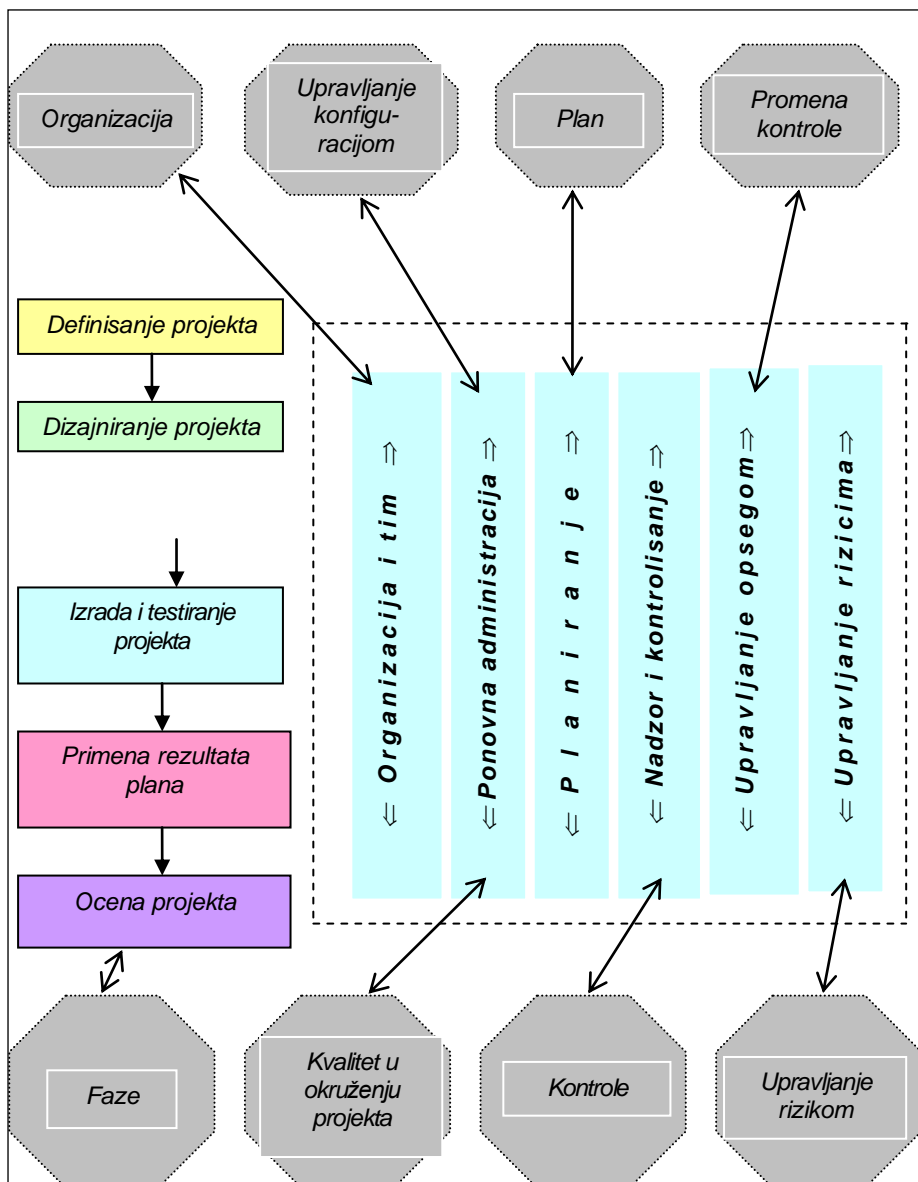
2. UPRAVLJANJE VELIKIM I SLOŽENIM PROJEKTIMA

Činjenica je da veliki projekti, sa više hiljada zadataka i na stotine članova projektnog tima neuporedivo su teži za upravljanje od malih i srednjih projekata. Kod velikih i složenih projekata velika je verovatnoća da nešto ne ide u skladu sa planom. Menadžer projekta nema, uvek, dovoljno vremena da posveti svakoj oblasti projekta potrebnu i dovoljnu pažnju. Sa tog razloga se kod velikih projekata moraju strogo poštovati propisane-dokumentovane procedure i primenjivati značajno formalnije kontrolisanje i međunivo i upravljanja.

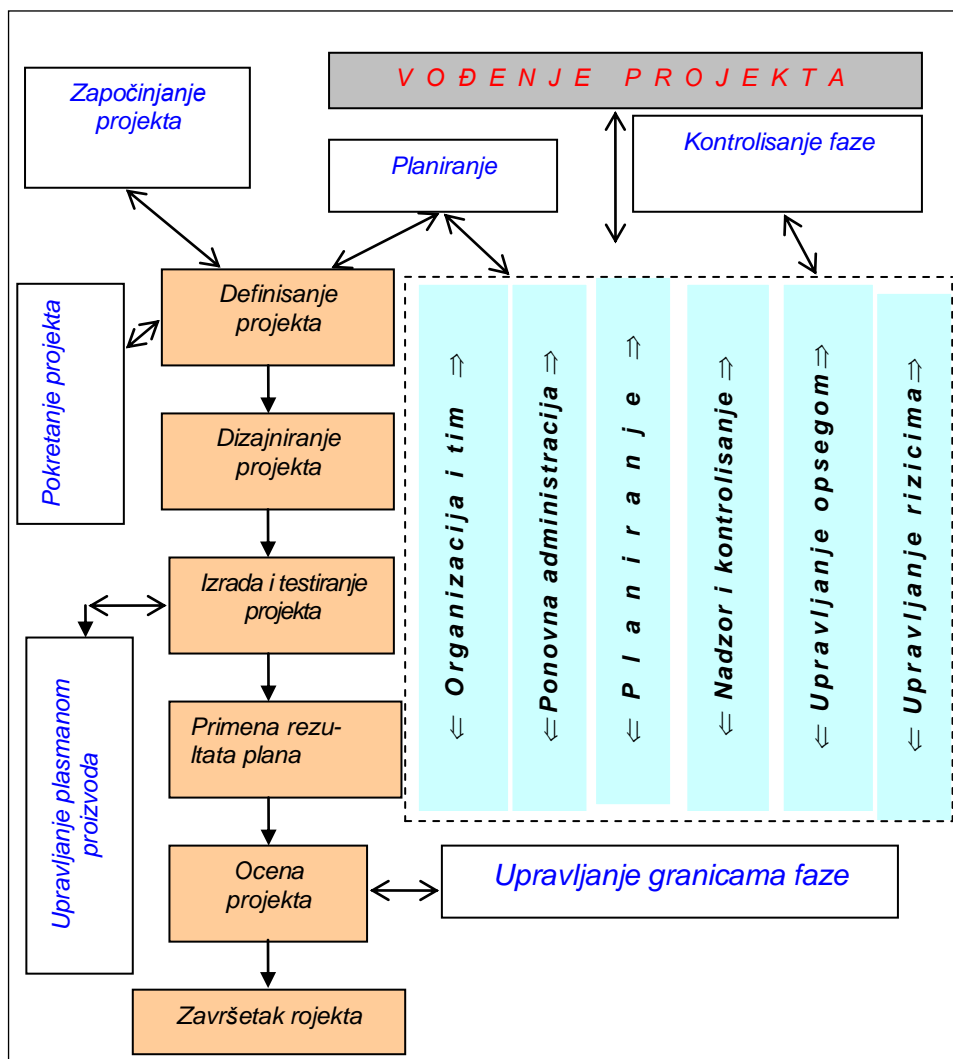
U Velikoj Britaniji je razvijena metodologija PRINCE 2, koja predstavlja okvir primenljiv na upravljanje svakim projektom, mada je bio razvijen za razvoj softvera. Ova metodologija je dobar dodatak teoriji o upravljanju velikim i složenim projektima (*PRINCE 2* je razvila i prihvatila Central Computer and Telecommunications Agency Velike Britanije). Sa druge strane PRINCE 2 je dobar početak za sve pojedince koji žele da upravljaju velikim i složenim projektima. Šablon PRINCE 2 prikazan je u tabeli 3 na sl. 1 i 2., [4].

Tabela 3. Prikaz šablona metodologije PRINCE 2, [4]

Promena kontrole		Organizacija		Planovi		
Upravljanje konfiguracijom	VOĐENJE PROJEKTA					Kontrole
	Započinjanje projekta	Pokretanje projekta	Upravljanje granicama faze	Završetak projekta		
		Planiranje	Kontrolisanje faza			
			Upravljanje plasmanom proizvoda			
Kvalitet u okruženju projekta		Upravljanje rizicima		Faze		

Slika 1. Prikaz usklađenosti sa delovima PRINCE metoda [4].

Slika 2. Prikaz usklađenosti sa procesima PRINCE metoda [4].

ZAKLJUČAK

U radu su date postavke održivog razvoja uz pomoć dobro osmišljenog razvoja poslovnih sistema i efikasnog investiranja. Posebno je naglašena opasnost od zagađenja životne sredine od produkata proizvodnih procesa. Posebnu pažnju posvetili smo menadžmentu poslovnih sistema, koji treba da

sistemske putem da svoj poslovni sistem pretvore u inovativnu organizaciju, koja stalno uči i nadgrađuje se ne ugrožavajući nikoga, a posebno ne čoveka i njegovu životnu i radnu sredinu. Predlažemo pristup menadžmentu projekata koji se zasniva na metodi kritičnog niza aktivnosti, koji sveobuhvatno prati realizaciju projekta, uvažavajući sva ograničenja vezana za aktivnosti, resurse, vreme i kvalitet.

ZAHVALNOST

Istraživanja su rađena u okviru projekata TR 33007 i 34006 koje finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

LITERATURA

- [1] E. Deming, Kako izaći iz krize?, Grmeč, Beograd, 1999.
- [2] M. Đuričić, R. Đuričić: Efikasni menadžment projekata, IR-MIR, Užice, 2006.
- [3] M. Đuričić, Menadžment investicionih procesa, ICIM plus, Kruševac, 2005.
- [4] S. Nouks, I. Mejdžor, A. Grinvud, D. Alen, M. Gudman, Upravljanje projektima, CLIO, Beograd, 2005.
- [5] P. Sydanmaanlakta, An Intelligent Organisation, Capstone, 2002.